

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра адміністративного права та адміністративної діяльності

**ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО»**

до підсумкової атестації
здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»

Програма навчальної дисципліни «Адміністративне право» до підсумкової атестації здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2023. 11 с.

У к л а д а ч і : Р. В. Шаповал,
Х. В. Солнцева,
Ю. В. Мех

Затверджено на засіданні кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності (протокол № 11 від 11 травня 2023 р.)

В.о. завідувача кафедри – Шаповал Роман Володимирович, доктор юридичних наук, професор

I. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

Предмет, метод, система та принципи адміністративного права

Адміністративне право як галузь права. Наука адміністративного права. Адміністративне право як навчальна дисципліна. Предмет адміністративного права. Зв'язок адміністративного права з іншими галузями права. Метод адміністративного права. Принципи адміністративного права, особливості їх класифікації.

Система та систематизація адміністративного права

Система адміністративного права. Систематизація адміністративного права. Види систематизації адміністративного права.

Державне управління, публічне адміністрування та виконавча влада

Управління як соціальне явище. Мета й види управління. Поняття, сутність і ознаки державного управління. Державне управління й публічне адміністрування: спільні риси й особливості. Суб'єкти й об'єкти державного управління. Принципи державного управління, їх види. Сутність виконавчої влади. Співвідношення виконавчої влади, державного управління та адміністративного права.

Адміністративно-правові норми, адміністративно-правові відносини та джерела адміністративного права

Поняття «адміністративно-правова норма». Особливості норм адміністративного права. Структура норм адміністративного права. Види адміністративно-правових норм. Реалізація адміністративно-правових норм.

Поняття та види джерел адміністративного права. Система джерел адміністративного права, їх значення. Національні та міжнародні джерела адміністративного права. Рішення судових органів у системі джерел адміністративного права. Неформалізовані квазіджерела адміністративного права. Юридична сила формалізованих джерел адміністративного права.

Поняття «адміністративно-правові відносини». Особливості адміністративно-правових відносин. Складові частини адміністративно-правових відносин. Види адміністративно-правових відносин. Адміністративна

правосуб'єктність. Суб'єкти й об'єкти адміністративно-правових відносин. Підстави виникнення, зміни або припинення адміністративно-правових відносин.

II. СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

Громадяни – суб'єкти адміністративного права

Поняття й складові адміністративно-правового статусу громадянина. Адміністративна правоздатність громадянина. Адміністративна дієздатність громадянина. Права й обов'язки громадян у сфері державного управління. Особливості адміністративно-правового статусу іноземців й осіб без громадянства.

Органи виконавчої влади як суб'єкти адміністративного права

Поняття, ознаки і правове становище органів виконавчої влади. Місце органів виконавчої влади в системі державного апарату. Види органів виконавчої влади. Система органів виконавчої влади.

Роль Президента України в системі адміністрування виконавчої влади.

Кабінет Міністрів України в системі органів виконавчої влади.

Центральні органи виконавчої влади, їх види. Міністерства в системі центральних органів виконавчої влади. Інші центральні органи виконавчої влади в організаційно-правовому механізмі виконавчої влади.

Система місцевих органів виконавчої влади. Правові засади організації та діяльності місцевих органів виконавчої влади.

Основні завдання та функції місцевих органів виконавчої влади. Принципи та форми діяльності місцевих органів виконавчої влади. Повноваження місцевих державних адміністрацій. Акти місцевих державних адміністрацій. Територіальні органи міністерств та інших центральних органів виконавчої влади.

Органи місцевого самоврядування як суб'єкти адміністративного права

Адміністративно-правовий статус органів місцевого самоврядування. Повноваження і форми діяльності органів місцевого самоврядування. Власні та

делеговані повноваження органів місцевого самоврядування, їх характер та співвідношення. Відносини органів місцевого самоврядування з місцевими органами виконавчої влади.

Громадські об'єднання та політичні партії як суб'єкти адміністративного права

Поняття та види громадських об'єднань. Порядок створення громадських об'єднань та припинення їх діяльності. Адміністративно-правовий статус громадських об'єднань.

Політичні партії, порядок їх реєстрації. Адміністративно-правовий статус політичних партій.

Публічні службовці як суб'єкти адміністративного права

Публічна служба та публічні службовці: правове регулювання. Державна служба: поняття, види і принципи. Право на державну службу. Правове регулювання державної служби. Основні напрями державної політики у сфері державної служби.

Державні службовці: поняття і види. Посада та посадова особа: співвідношення понять. Основні права та обов'язки державних службовців. Етика поведінки державного службовця.

Проходження служби в державних органах та їх апараті: поняття та стадії. Прийняття на державну службу. Обмеження, пов'язані з прийняттям та перебуванням на державній службі. Випробування при прийнятті на державну службу. Декларування доходів державних службовців. Службова кар'єра. Класифікація посад державних службовців. Ранги державних службовців.

Стажування державних службовців. Навчання і підвищення кваліфікації державних службовців. Відповідальність державних службовців. Підстави припинення державної служби.

III. ФУНКЦІЇ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Функції та форми державного управління. Загальні форми та методи державного управління, їх види

Поняття «функції державного управління». Види функцій державного управління.

Поняття та види форм державного управління. Правові та неправові форми державного управління: поняття й юридичне значення. Адміністративний розсуд у діяльності органів виконавчої влади.

Правотворчість як форма державного управління. Поняття «правові акти державного управління» та їх юридичне значення. Вимоги до актів державного управління й наслідки їх недотримання. Класифікація актів державного управління. Нормативні й індивідуальні акти управління.

Адміністративний договір як форма державного управління: ознаки, суб'єктний склад, особливості правового регулювання та сфера застосування.

Адміністративно-правові методи державного управління

Сутність і значущість адміністративно-правових методів державного управління. Види адміністративно-правових методів державного управління. Переконавання як метод державного управління, його співвідношення з адміністративним примусом.

Використання електронного врядування в публічному адмініструванні

Поняття електронного врядування. Елементи електронного врядування. Співвідношення понять «електронне врядування», «електронна держава», «електронна демократія», «електронний парламент», «електронний уряд», «електронний суд».

Адміністративний примус у державному управлінні

Сутність і види державного примусу. Адміністративний примус як вид державного примусу. Поняття й риси адміністративного примусу. Класифікація заходів адміністративного примусу. Поняття, види й особливості застосування заходів адміністративного запобігання (попередження) й адміністративного

припинення. Органи, уповноважені застосовувати заходи припинення правопорушень.

Законність і дисципліна в державному управлінні

Поняття, сутність і значення законності й дисципліни в державному управлінні. Співвідношення законності й дисципліни. Способи забезпечення законності й дисципліни в державному управлінні.

Контроль у державному управлінні

Контроль у державному управлінні, його сутність і юридичні підстави.

Відмінність контролю від нагляду. Види контролю в державному управлінні. Контроль законодавчої влади. Контроль виконавчої влади. Судовий контроль як специфічний вид контролю в державному управлінні. Контрольні повноваження спеціалізованих контролюючих органів.

Державний і недержавний контроль в управлінні: їх співвідношення.

Звернення громадян як спосіб забезпечення законності й дисципліни в державному управлінні

Звернення громадян та їх види. Вимоги до звернень громадян. Порядок розгляду звернень громадян згідно із Законом України “Про звернення громадян” та іншими нормативними актами.

Адміністративно-правові режими

Поняття, ознаки та види адміністративно-правових режимів. Правовий режим надзвичайного стану: умови введення, перелік і межі надзвичайних заходів. Гарантії забезпечення законності в умовах надзвичайного стану. Режим зони надзвичайної екологічної ситуації. Правовий режим воєнного стану. Режим державної таємниці. Прикордонний режим.

IV. АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС

Адміністративний процес: сутність і зміст

Поняття «адміністративний процес», його сутність, зміст. Принципи адміністративного процесу. Суб’єкти адміністративного процесу.

Структура адміністративного процесу: провадження, стадії, етапи, дії.

Провадження в адміністративних справах, їх види.

Окремі адміністративні провадження. Адміністративні процедури. Адміністративні послуги

Провадження із звернення громадян. Реєстраційні провадження. Адміністративні процедури. Поняття, зміст та ознаки адміністративної процедури. Правові засади адміністративної процедури. Принципи адміністративної процедури. Учасники адміністративної процедури, їх права й обов'язки. Стадії адміністративної процедури. Адміністративний розсуд у діяльності органів виконавчої влади. Поняття й ознаки адміністративних послуг.

Адміністративна юстиція

Поняття й риси адміністративної юстиції. Адміністративна юстиція у структурі предмета адміністративного права. Моделі адміністративної юстиції. Особливості становлення адміністративної юстиції в Україні.

Адміністративна юрисдикція. Поняття, сутність і риси адміністративної юрисдикції.

Адміністративне судочинство в Україні

Адміністративне судочинство: поняття й завдання. Кодекс адміністративного судочинства України, його структура. Принципи адміністративного судочинства. Юрисдикція адміністративних судів. Підсудність адміністративних справ. Право звернення до адміністративного суду.

V. АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Поняття та риси адміністративної відповідальності, її законодавчі основи. Адміністративне правопорушення, його склад

Поняття і суть адміністративної відповідальності. Основні риси адміністративної відповідальності, її відмінність від інших видів юридичної відповідальності.

Законодавство про адміністративні правопорушення, його особливості і місце в системі національного законодавства. Законодавчі основи адміністративної відповідальності.

Зміст і завдання Кодексу України про адміністративні правопорушення. Повноваження місцевих рад щодо прийняття рішень, за порушення яких передбачається адміністративна відповідальність. Чинність закону про відповідальність за адміністративні правопорушення.

Поняття «адміністративне правопорушення», його ознаки та відмінність від інших видів правопорушень.

Склад адміністративного правопорушення. Загальний, родовий та безпосередній об'єкти адміністративного правопорушення. Об'єкт адміністративного правопорушення. Об'єктивна сторона адміністративного правопорушення. Суб'єкт адміністративного правопорушення. Суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення. Обставини, що виключають відповідальність за адміністративне правопорушення. Передача матеріалів про адміністративне правопорушення на розгляд громадської організації або трудового колективу. Звільнення від адміністративної відповідальності при малозначності правопорушення.

Система та види адміністративних стягнень. Правила і строки накладення адміністративних стягнень

Поняття і класифікація адміністративних стягнень. Цілі й види адміністративних стягнень. Заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх.

Загальні правила і строки накладення адміністративних стягнень за адміністративні правопорушення. Обставини, що пом'якшують чи обтяжують відповідальність за адміністративне правопорушення. Накладення стягнення при вчиненні кількох адміністративних правопорушень. Строки накладення адміністративних стягнень. Строк, після закінчення якого особа вважається такою, що не була піддана адміністративному стягненню. Покладення обов'язку відшкодувати заподіяну шкоду.

Органи адміністративної юрисдикції у справах про адміністративні правопорушення

Система органів (посадових осіб), уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення. Підвідомчість справ про адміністративні правопорушення: поняття і критерії визначення.

Провадження у справах про адміністративні правопорушення. Заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення

Поняття «провадження у справах про адміністративні правопорушення». Завдання і принципи провадження у справах про адміністративні правопорушення. Обставини, що виключають провадження у справах про адміністративні правопорушення. Стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення. Особи, які беруть участь у провадженні у справі про адміністративне правопорушення. Протокол про адміністративне правопорушення. Особи, які мають право складати протокол про адміністративне правопорушення. Місце й строки розгляду справи про адміністративне правопорушення. Порядок розгляду справи про адміністративне правопорушення. Види і зміст постанов по справах про адміністративне правопорушення. Оскарження постанови по справі про адміністративне правопорушення. Виконання постанови про накладення адміністративного стягнення.

Заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, мета їх застосування й види. Порядок застосування і строки адміністративного затримання.

Право на оскарження заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, шляхи його реалізації.

VI. ПРАВОВІ ЗАСАДИ Й ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ, СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЮ СФЕРОЮ Й АДМІНІСТРАТИВНО-ПОЛІТИЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Правові засади й організація управління економікою

Завдання, функції та методи державного управління економікою. Складові сфери управління економікою. Правове регулювання економіки. Державний контроль у сфері економіки.

Правові засади й організація управління соціально-культурною сферою

Сутність, завдання, форми й методи державного управління соціально-культурною сферою. Складові соціально-культурної сфери в Україні. Правове регулювання соціально-культурною сферою. Державний контроль за здійсненням управління соціально-культурною сферою.

Правові засади й організація управління адміністративно-політичною діяльністю

Правове регулювання адміністративно-політичною діяльністю. Завдання, функції й методи державного управління адміністративно-політичною діяльністю. Складові сфери адміністративно-політичної діяльності в Україні. Державний контроль у сфері управління адміністративно-політичною діяльністю.